

NADER ONDERZOEK

HUISMUSSEN, STEENUIL EN VLEERMUIZEN

*Aanvullend onderzoek in het kader van
de Wet natuurbescherming*

Locatie: Kwaalburg 2 Alphen

Rapportnummer: 2022-BE-0230

In opdracht van:

Horevoorts Advies BV
Schellestraat 2
5131 RJ Alphen NB

Brabant Eco
Ecologische Dienstverlening

Colofon

Rapportage

Brabant Eco

Rapportnummer

2022-BE-0230

Opdrachtgever

Horevoorts Advies BV

Contactpersoon

De heer J. Horevoorts

Locatie

Kwaalburg 2 Alphen

Auteur

Frenk van de Wal

Opleverdatum

30 september 2022

Uitvoerder

Brabant Eco

Ecologische Dienstverlening

De Lange Kant 27

5061 PX Oisterwijk

06-24218274

www.brabanteco.nl

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport is niet toegestaan zonder vermelding van bron.

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Brabant Eco geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek door toepassing van adviezen.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING EN ONDERZOEK	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstelling	5
1.3 Centrale vraagstelling	5
1.4 Criteria	5
2. WETTELIJK KADER	7
2.1 Gebiedsbescherming	7
2.2 Soortenbescherming	7
2.3 Zorgplicht	7
3. PLANGEBIEDSBESCHRIJVING	8
3.1 Situering plangebied	8
3.2 Huismussen	8
3.3 Steenuil	9
3.4 Vleermuizen	9
3.5 Impressie plangebied	10
4. ONDERZOEK	11
4.1 Volledigheid van de inventarisatie	11
4.2 Huismussen	11
4.3 Steenuil	13
4.4 Vleermuizen	15
4.5 Overige soorten	20
5. RESULTATEN EN ADVIES	21
5.1 Resultaten	22
5.2 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding	23
5.3 Aanbevelingen	23
6. BRONNEN	26

SAMENVATTING

De bedrijfsbebouwing aan de Kwaalburg 2 zullen worden gesloopt en een deel van de vegetatie wordt verwijderd. Vervolgens worden er drie nieuwe woningen met een gemeenschappelijk “boerenerf” gerealiseerd en wordt er nieuw groen aangelegd. De bestaande woning met bijgebouwen (aanbouw, garage en klein schuurtje) en bijbehorende tuin blijven behouden, evenals de aanwezige bomen en de houtsingel aan de westzijde van het plangebied.

Naar aanleiding van deze ruimtelijke ingreep en ontwikkeling is er voorafgaand aan dit rapport in januari 2022 een quickscan flora en fauna uitgevoerd door Aeres Milieu BV in samenwerking met Faunaconsult (rapportage met nummer AM21628 d.d. 1 februari 2022) vanuit het wettelijk kader van de Wet natuurbescherming.

Op basis van voornoemde quickscan naar natuurwaarden is er geadviseerd om aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar het potentieel voorkomen van steenuil-, huismus- en vleermuisnest – en verblijfplaatsen en de functie van het plangebied voor deze soort(groep)en. Deze rapportage is een verslaglegging van het gedane onderzoek met te verwachten effecten en kan als addendum van de quickscan worden gebruikt.

Het doel van het aanvullend onderzoek is te onderzoeken of het plangebied deel uitmaakt van het functionele leefgebied van genoemde soorten/soortgroepen en zo ja, voor welke soorten en met welke functie. Eveneens wordt naar aanleiding van de onderzoeksresultaten een effectbeoordeling gedaan om te toetsen of de Wet natuurbescherming wordt overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ingreep.

Uitgevoerd onderzoek van maart 2022 tot en met september 2022 leidt tot de conclusie dat er geen steenuil, huismusnesten of vleermuisverblijfplaatsen in het plangebied aanwezig zijn. Er zijn waarnemingen twee vleermuissoorten, namelijk de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger. De genoemde soorten zijn foeragerend en passerend in en inde omgeving van het plangebied waargenomen. Ten zuiden van het plangebied is een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen. De te slopen bebouwing maakt geen onderdeel uit van het territorium. Er zijn geen vleermuisverblijfplaatsen gevonden in de te slopen gebouwen.

Op basis van het uitgevoerd veldonderzoek zullen de voorgenomen ontwikkelingen door gebrek aan nest- en verblijfflocaties en het ontbreken van een gebruiksfunctie geen negatieve invloed hebben op de aldaar in de omgeving voorkomende steenuilen, huismussen en vleermuizen. Er zijn geen effecten te verwachten die van negatieve invloed zijn op de duurzame staat van de waargenomen soorten en hun functioneel leefgebied. De voorgenomen ontwikkeling veroorzaakt geen overtreding van de Wet Natuurbescherming. Er is geen ontheffingsaanvraag nodig.

Brabant Eco
Frenk van de Wal
September 2022

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer is voornemens om de bedrijfsopstallen aan de Kwaalburg 2 te slopen en daarna 3 nieuwe woningen te realiseren.

Bij deze werkzaamheden is opdrachtgever gebonden aan de Wet natuurbescherming. Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

In dit kader is medio januari 2022 een quickscan flora en fauna uitgevoerd door Aeres Milieu BV in samenwerking met Faunaconsult (rapportage met nummer AM21628 d.d. 1 februari 2022.

Uit deze quickscan is naar voren gekomen dat het plangebied mogelijk geschikt is als verblijfplaats voor beschermde fauna soorten.

Citaat uit het rapport:

"In de daken van alle opstallen broeden mogelijk jaarlijks huismussen. Nesten van de huismus zijn jaarrond beschermd.

In de daken van opstallen 3 en 5 bevinden zich mogelijk steenuil nest of -roestplaatsen. In de kopgevels van opstallen 1 t/m 3 bevinden zich mogelijk vleermuisverblijven. Door de sloop van deze gebouwen kunnen eventueel aanwezige vleermuizen worden verstoord of gedood en vleermuisverblijven worden vernietigd. "

Overzicht van het plangebied in rood omkaderd met de te slopen gebouwen (geel omlijnd en genummerd) 1 t/m 5 = opstallen, 6 = halfopen schuur. Bron: Aeres Milieu.

Bij de ecologische quickscan is vastgesteld dat het slopen van de bedrijfsopstallen mogelijk tot gevolg heeft dat verblijfplaatsen van vleermuizen worden vernietigd. Door de sloop van de voormalige bedrijfsgebouwen

zou de verblijfplaats van de steenuil verloren kunnen gaan en is het niet uit te sluiten dat er vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen verloren gaan.

Hierdoor worden met de renovatie en sloop mogelijk verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden. Een nader onderzoek naar huismussen, steenuil en gebouwbewonende vleermuizen wordt aanbevolen.

In opdracht heeft Brabant Eco een nader onderzoek naar huismussen, steenuil en vleermuizen uitgevoerd. De bevindingen van dit vervolgonderzoek zijn beschreven in deze rapportage en kan als addendum van de quickscan worden gebruikt.

1.2 Doelstelling

Het doel van het aanvullend nader onderzoek is te onderzoeken of het plangebied deel uitmaakt van het functionele leefgebied van huismussen, steenuil en vleermuizen en zo ja, voor welke soorten en met welke functie. Eveneens wordt naar aanleiding van de onderzoeksresultaten een effectbeoordeling gedaan om te toetsen of de Wet natuurbescherming wordt overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ingreep.

1.3 Centrale vraagstelling

Vragen die centraal staan binnen dit nader onderzoek zijn:

- Maken vleermuizen gebruik van het plangebied? Zo ja: Welke vleermuissoorten maken functioneel gebruik van het plangebied en welke functies worden hierbij onderscheiden?
- Maken huismussen gebruik van het plangebied als nest- verblijf- of rustplaats?
- Maken uilen gebruik van het plangebied als nest- verblijf- of roestplaats?
- Heeft de ruimtelijke ingreep een negatief effect op aanwezige genoemde diersoorten?
- Is het naar aanleiding van de ruimtelijke ingreep noodzakelijk een ontheffing aan te vragen in het kader van de Wet natuurbescherming?

1.4 Criteria

Op dit natuuronderzoek zijn de volgende criteria van toepassing:

- Het onderzoek is uitgevoerd door deskundige ecologen volgens de definitie van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (ecologisch deskundige/RVO.nl).
- Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk adviesbureau. Brabant Eco en Frenk van de Wal verklaren hierbij geen enkel belang te hebben in de uitkomst van dit onderzoek.
- De resultaten zijn zo objectief en betrouwbaar mogelijk verkregen.
- Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming, waarbij onderzoek is uitgevoerd naar de aanwezigheid van huismussen, steenuil en vleermuizen en het functioneel gebruik van het plangebied.
- Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2021 van Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereniging. De protocollen bevatten de meest recente wetenschappelijke inzichten, waarbij per soort is voorgeschreven onder welke veldcondities, in welke periodes, met welke frequentie en voor welke duur onderzoek uitgevoerd dient te worden.
- Bij het hanteren van het protocol, wordt in juridische zin voldaan aan de wensen die het bevoegd gezag stelt. Tevens wordt voldaan aan de inspanningsverplichting om tot een gedegen onderzoek te komen.
- Bij het veldonderzoek is door Brabant Eco gebruik gemaakt van een batdetector, de Batlogger M of M2, voor het maken van geluidsopnames in het veld. Voor de analyse van de geluidsopnames is gebruik gemaakt van het programma BatExplorer.
- Het onderzoek naar huismussen is uitgevoerd conform het Kennisdocument Huismus, Passer domesticus Versie 1.0, juli 2017 (bijlage 2).
- Het onderzoek naar uilen is uitgevoerd conform het Kennisdocumenten Steenuil, Athene noctua, versie 1.0 juli 2017 (bijlage 3)

1.5 Geldigheid onderzoek

Houdbaarheid van verspreidingsgegevens zijn aan een maximale periode gebonden.

Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd, afhankelijk van de beschermingsgraad en situatie ter plaatse.

Voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen.

Bovengenoemde geldigheidstermijnen zijn in de Wet natuurbescherming niet dwingend voorgeschreven en kunnen afwijken indien de omstandigheden ter plaatse dat verlangen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet significant veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Dit is hier echter, voorafgaande aan de voorgenomen sloop, niet het geval.

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming.

2.1 Gebiedsbescherming

Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 2) en het Natuurnetwerk Nederland.

2.2 Soortenbescherming

Het nader onderzoek naar genoemde beschermde diersoorten voor het project is uitgevoerd in het kader van hoofdstuk 3 (soortenbescherming) van de Wet natuurbescherming. Soortenbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Er wordt onderscheid gemaakt tussen internationaal beschermde soorten en nationaal beschermde soorten. Het beschermingsregime is verschillend voor zowel de internationaal beschermde soorten (vogel- en habitatrictlijn soorten) als de nationaal beschermde soorten. Van de nationaal beschermde soorten kan de beschermde status per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen aan (algemeen voorkomende) soorten.

2.3 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet wettelijk beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor het in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun leefomgeving. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

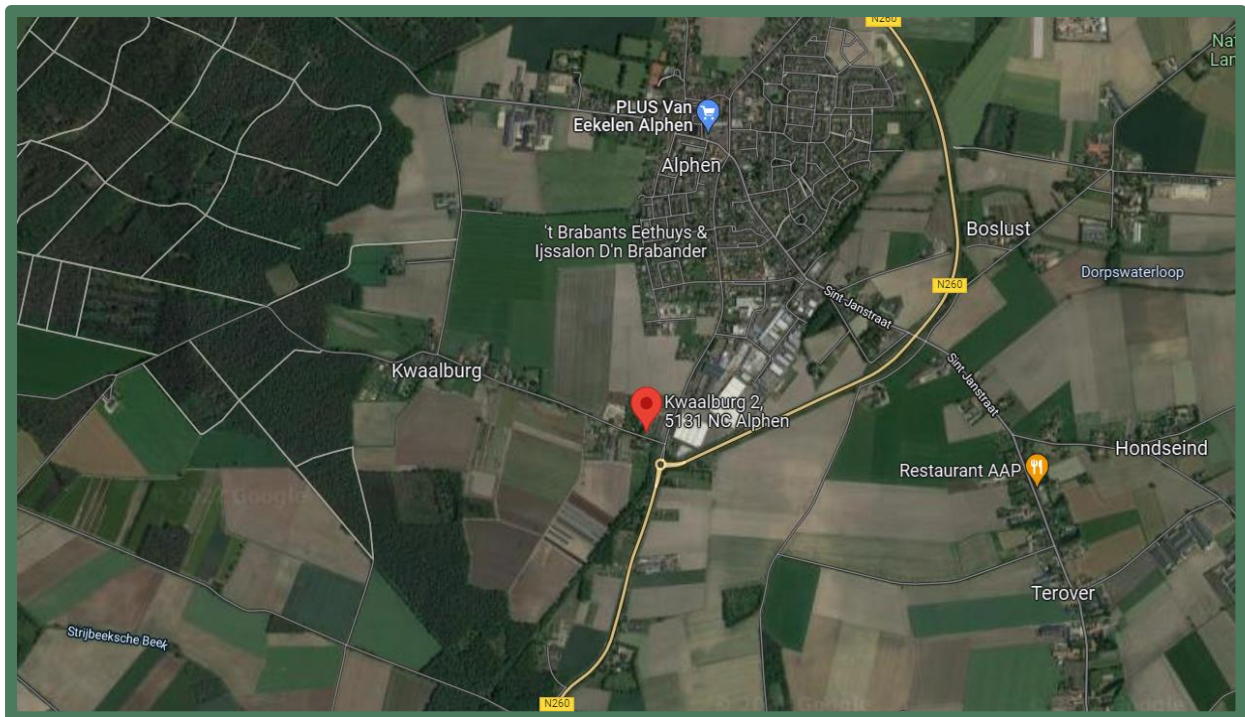

3.1 Situering plangebied

Het plangebied ligt ten zuiden van Alphen en ten oosten van Kwaalburg. Aan de oostzijde bevindt zich een bedrijventerrein. Het gebied ten noorden van het plangebied is agrarisch ingericht. Aan de zuidzijde bevinden zich woningen/bedrijven met tuinen.

In het plangebied zelf bevinden zich zes te slopen gebouwen, bestaande uit 5 opstallen en een halfopen schuur. Daarnaast zijn er een woonhuis met bijgebouwen (aanbouw, garage en klein schuurtje) en bijbehorende tuin. Het overige bestaat uit verharding en weiland/grasland.

De ligging van het plangebied in de ruimere omgeving is weergegeven in onderstaande afbeelding.

Ligging van de planlocatie in de regio. Bron: google Earth

3.2 Huismussen

Volgens het uitgevoerde flora en fauna onderzoek is het plangebied geschikt voor vaste rust- en verblijfplaatsen van diverse vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten in gebouwen, met name de huismus.

Citaat uit het rapport:

"Omdat vogelschroot bij al deze opstallen vrijwel overal afwezig is (opstallen 3 en 4 bevatten deels vogelschroot) kunnen huismussen in de ruimtes tussen de golfplaten en het dakbeschot nestelen"

Mogelijke nestplaats voor huismussen. Bron: Aeres Milieu

3.3 Steenuil

Het plangebied is geschikt als leefgebied voor de steenuil

Citaat uit het rapport:

"Steenuilen broeden doorgaans ook in golfplaten daken. Dit is sterk afhankelijk van het omliggende leefgebied. Nabij de nestlocatie (of roestplaats) dient naast weide/grasland (foerageergebied) ook voldoende beschutting (zoals bomen) aanwezig te zijn. Dit is het geval bij het zuidelijke deel van opstal 3 en het westelijke deel van opstal 5. Daarnaast zijn steenuilen de afgelopen paar jaar op zo'n 1 kilometer van het plangebied waargenomen. Daardoor zijn steenuilnesten of -roestplaatsen in de daken van deze opstallen niet uit te sluiten."

3.4 Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek op 13 januari 2022 behorende bij de quickscan, kon de aanwezigheid van mogelijk vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen in de opstallen niet worden uitgesloten.

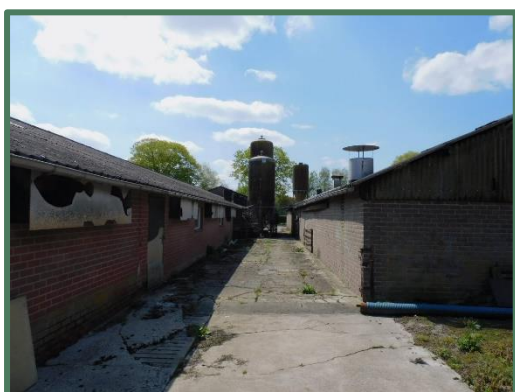
Citaat uit het rapport:

"Bij de zuidelijke kopgevels van opstallen 1 en 2 en beide kopgevels van opstal 3 zijn echter spleten aanwezig waardoor vleermuizen onder de windveer kunnen kruipen of de spouw kunnen bereiken"

Op meerdere plekken in de kopgevels van opstallen 1 t/m 3 zijn spleten aanwezig waardoor vleermuizen onder de windveer of in de spouw kunnen kruipen. Bron: Aeres Milieu

3.5 Impressie plangebied

4.1 Volledigheid van de inventarisatie

Het onderzoek is volgens de genoemde protocol en Kennisdocumenten uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan de Wet natuurbescherming. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

De onderzoekers van Brabant Eco zijn deskundig zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland bedoeld. Er wordt gewerkt vanuit de expertise van de te onderzoeken soorten opgedaan door ervaring, studie, vrijwilligerswerk en bijscholing onder andere door de opleidingen in natuur, vogels, amfibieën en reptielen en vleermuizen (planologie en analyse van geluiden) en scholing algemeen in ecologie en natuurwetgeving. Brabant Eco voert ecologisch onderzoek uit voor een opgebouwde kring van opdrachtgevers onder ecologische bureaus, overheden, bedrijven en particulieren. De onderzoeken zijn uitgevoerd door de medewerkers: Jennifer Bockting (JB), Melanie van Geloof (MG), Stef op 't Hoog (SH), Freek Rovers (FR), Kevin Kapteijns (KK), Koen van de Wal (KW) en Frenk van de Wal (FW).

4.2 Huismussen

4.2.1 Introductie huismus

De huismus, met als Latijnse naam *Passer domesticus*, is een zogenaamde half-holenbroeder (vogels die wel beschut willen zitten, maar daarnaast ook uitzicht willen hebben). De nesten komen voor in holtes onder dakpannen of gaten en nissen in gebouwen, bomen en aardwallen. Als dergelijke holtes niet aanwezig zijn nestelt de huismus op beschutte plekjes onder afdakjes, in dichte gevelbegroeiing, heggen en struiken. Dergelijke 'natuurlijke' nesten zijn nog altijd tamelijk voldoende aanwezig, echter door het sterk verminderde gebruik van dakpannen en het ontbreken van gaten en nissen in gebouwen is het aantal broedterritoria in steden en dorpen de laatste jaren sterk achteruitgegaan. Om deze reden wordt steeds meer gebruik gemaakt van vogelvides, speciale dakpannen, houten nestkasten of mussenpotten die worden bevestigd aan woningen, gebouwen, stallen of schuren.

De nestplaats van een huismus is in de regel gebonden aan bebouwing. De huismus broedt in of tegen gebouwen in dorpen en steden, in en bij boerderijen, maneges, kinderboerderijen en andere vormen van bebouwing in het landelijk gebied. Huismussen zijn uitgesproken standvogels, die zich meestal niet meer dan enkele honderden meters van de broedplaats verwijderen. In het broedseizoen blijven ze dichterbij de broedplaats. Het zijn sociale dieren: broeden, foerageren, baltsen, stofbaden nemen, slapen en uitzwermen na de broedperiode zijn allemaal activiteiten die in groepsverband plaatsvinden.

De habitat van een huismus moet bestaan uit een combinatie van plekken voor nestgelegenheid, voedsel (voor volwassen en jongen), dekking (stekelige struiken, groenblijvende struiken en klimplanten, coniferen, klimop), plekken voor stofbaden en drinkwater. Ontbreekt een van de onderdelen of liggen ze te ver van elkaar verwijderd, dan is de habitat niet geschikt. Vanaf maart wordt er aan het nest gebouwd. Het nest wordt het hele jaar door gebruikt als slaapplek, waardoor er ook buiten de broedperiode aan het nest wordt gebouwd. De huismus is zeer honkvast, hij blijft het gehele jaar in de buurt van zijn eenmaal gekozen nest. Voorafgaand aan het broeden slapen vrouwtjes al op het nest. Tijdens strenge koude wordt het nest ook in de winter gebruikt voor overnachting. Plekken waar voedsel gezocht worden, moeten, zeker in gebieden waar predatoren aanwezig zijn, in de directe omgeving van schuil- en vluchtmogelijkheden liggen.

4.2.2 Onderzoeksmethode

De inventarisatie is uitgevoerd conform het Kennisdocument Huismus 1.0 BIJ.12 2017.

Dit kennisdocument is kort na de onderzoeken vervangen door het kennisdocument huismus 2022. Ook de door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland opgestelde soortenstandaard huismus uit 2014 wordt hierdoor vervangen. Daarmee is het document een algemeen kennisdocument geworden waarin beleidsneutrale informatie staat over de soort.

Een kennisdocument geeft voor een soort onder andere een overzicht van veel gebruikte maatregelen die genomen kunnen worden als deze beschermde soort aanwezig is in of nabij een gebied waar de ruimtelijke activiteiten gaan plaatsvinden. Dergelijke maatregelen voorkomen of verminderen negatieve effecten op de soort als gevolg van die voorgenomen activiteiten. Naast de genoemde maatregelen in dit kennisdocument geldt in alle gevallen dat er ook oplossingen liggen in andere niet nader omschreven alternatieven voor de uit te voeren activiteiten. Ook is het te allen tijde mogelijk om af te wijken van de in dit document beschreven maatregelen, zolang de keuzes ecologisch onderbouwd worden. Verder beschrijft een kennisdocument de kenmerkende ecologische aspecten en de wijze waarop de aan of afwezigheid van de soort kan worden aangetoond.

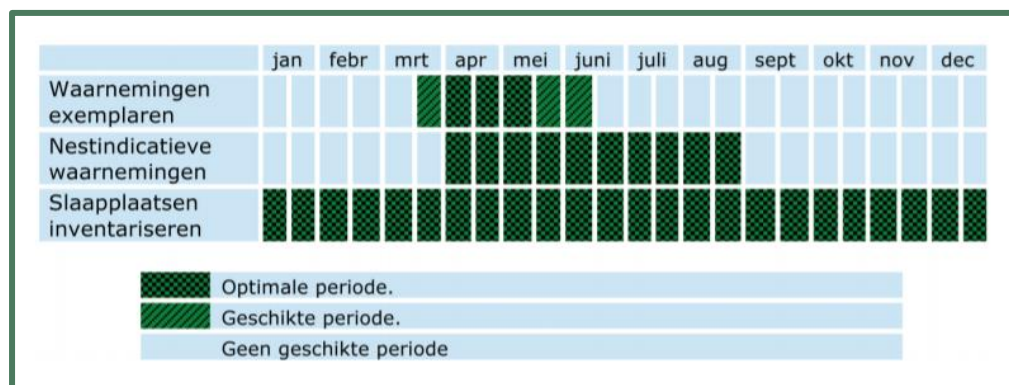
Aangezien er met het onderzoek aangetoond wordt dat er geen huismussen in het plangebied voorkomen zijn er geen nieuwe inzichten of beleidskeuzes aan te nemen met het nieuwe kennisdocument 2022.

Er moet in beeld gebracht worden waar zich de locaties van nesten, rustplaatsen en functioneel leefgebied (zoals foerageergebieden, slaapplekken) van de huismus bevinden. Bij het inventariseren is gelet op de habitatkenmerken waarvan de huismus afhankelijk is, om zo de meest kansrijke plekken voor aantreffen te bepalen. Er wordt gebruik gemaakt van de aanwezigheidsprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (NGB).

Aangenomen kan worden dat er geen broedende huismussen aanwezig zijn als er tijdens twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

De inventarisatie moet bij voorkeur onder de volgende omstandigheden plaatsvinden:

- goede weersomstandigheden (b.v. geen regen, harde wind en/of kou)
- op geluidsluwe momenten (bijvoorbeeld de zondagmorgen in stedelijk gebied)
- Op geschikte momenten op de dag (tussen 1 à 2 uur na zonsopkomst en 1 à 2 uur voor zonsondergang is de meeste activiteit waar te nemen, met een piek in de ochtend)
- met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

Inventarisatieperiode huismus. Bron: kennisdocument huismus

Het exacte moment van aanvang van broeden van de huismus is afhankelijk van onder andere de weersomstandigheden en kan in de eerste helft van maart en nog tot en met augustus plaatsvinden. Het is van belang dat ook in beeld wordt gebracht waar welke elementen van de functionele leefomgeving zich bevinden. Hiertoe behoren vooral de plekken waar gefoerageerd en geslapen wordt, zoals struiken, hagen, klimop en kruidenrijke vegetaties. Het slapen kan gedurende het jaar op wisselende plekken gebeuren. Ook de plekken waar gedronken of gebaad kan worden of waar een stofbad genomen kan worden, behoren

hiertoe. Het vaststellen van de locaties van de slaapplekken kan gedurende het gehele jaar het beste rond zonsondergang of zonsopgang plaats vinden.

4.2.3 Veldonderzoek

Er zijn 2 veldbezoeken uitgevoerd om de eventuele aanwezigheid van huismussen in kaart te brengen. Hierbij is gelet op zichtbare nesten, maar ook op nest indicierend gedrag van huismussen.

Ronde	Datum	Ecoloog	Tijd	Functie	Temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
1.	11-04-2022	JB	09:15-10:15	voorkomen	6 °C	2 BFT OZO	Geen	Geen
2.	27-04-2022	JB+FW	09:30-10:30	voorkomen	12 °C	2 BFT NO	Geen	Geen

Tijdens de veldbezoeken is er gezocht of er in het plangebied en de directe omgeving nestplaatsen aanwezig zijn. Ook is er gefocust op de aanwezigheid van functioneel leefgebied voor de huismus.

Er zijn tijdens beide veldbezoeken waarnemingen gedaan van huismussen in de omgeving van het plangebied. Deze hebben nestlocaties onder het pannendak van de woning aan de overzijde van Kwaalburg. Schuilmogelijkheden worden gevonden in de tuin van de woning.

Bij de te slopen bebouwing zijn geen huismussen waargenomen. Verder zijn er tijdens het eerste veldbezoek nog verschillende algemene vogelsoorten waargenomen: vink, koolmees, tjiftjaf, ekster, kauw, zwarte roodstaart, houtduif, pimpelmees, roodborst, gaai, merel, witte kwikstaart en Turkse tortel. Er zijn op beide dagen geen huismusnesten gevonden. Ook is er geen nestindicerend gedrag waargenomen in of nabij de te slopen bebouwing.

4.2.4 Conclusie huismussen

De waarnemingen geven aan dat huismussen in de omgeving van de te slopen gebouwen voorkomen, maar dat in de gebouwen van de planlocatie geen nestlocaties aanwezig zijn. De omgeving ten noorden van het plangebied met tuinen en beplanting waaronder struiken en hagen vervult een rol in het leefgebied van huismussen. Door sloop van de bebouwing is er geen significante afname van functioneel leefgebied van huismussen. Het essentiële leefgebied van de huismussen en de te slopen stallen wordt afgeschermd door de bedrijfswoning met tuin en kippenren welke behouden zullen blijven.

4.3 Steenuil

4.3.1 Introductie Steenuil

De steenuil (*Athene Noctua*) is de kleinste in ons land broedende uil. Steenuilen zijn sterk verbonden aan het kleinschalige agrarische cultuurlandschap. Steenuilen zijn uitgesproken standvogels. Ze verblijven het hele jaar in hun territorium. De vogels hebben relatief kleine territoria. Het activiteitsgebied rond de nestplaats is slechts enkele honderden meters. In het broedseizoen vliegen ze vaak nog minder ver van de nestplaats. Steenuilen zijn zoonbidders. Ze zitten graag op een beschut, zonnig plekje, bij voorkeur dicht bij een vluchtplek.

De voortplantingsperiode begint met de baltsperiode. In zachte winters is dit vanaf januari en in andere gevallen vanaf begin februari. De voortplantingsperiode duurt tot in het najaar, als de jongen het ouderlijke territorium verlaten. In februari en maart kiest de steenuil de nestholte uit. Daarin wordt doorgaans één broedsel grootgebracht. De eieren worden gebruikelijk gelegd tussen begin april en half mei. Eventuele vervolglegels als een eerder legsel vroegtijdig verloren is gegaan, komen tot in juni voor. De legels bestaan meestal uit drie tot vijf eieren, met een gemiddelde van vier. Het vrouwtje legt de eieren om de dag. De meeste nesten van steenuilen zijn te vinden op erven van (voormalige) boerderijen. De nesten zitten daar onder het dak, in schuurtjes of in een steenuil kast. Daarnaast zijn ze ook vaak te vinden in knotbomen en oude hoogstamfruitbomen. De nestplaatsen kunnen erg krappe holten in een boom of erg ruime plekken in een gebouw zijn, en alles daartussen. Steenuilen gebruiken hun nestplek ook buiten de

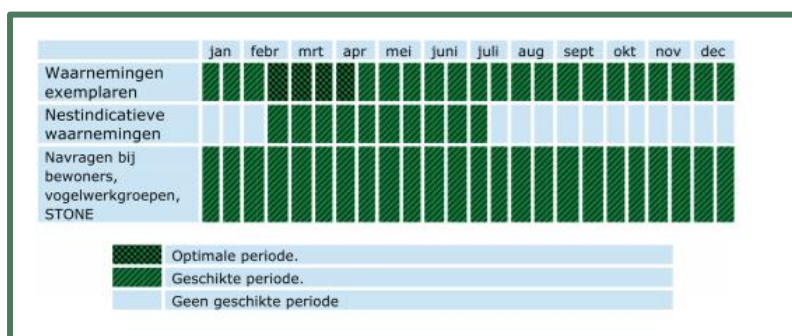
voortplantingsperiode. Ze hebben daarnaast ook andere plekken op het erf die ze regelmatig gebruiken. Dit ook om parasietinfecties tegen te gaan. Het mannetje gebruikt een verblijfplek in de directe omgeving van het nest als het vrouwtje aan het broeden is. Overdag verblijven de uilen tijdens rustperiodes vaak op vaste roestplekken. Dit doen ze in de dekking van beplanting of gebouwen of in de nestholte.

4.3.2 Onderzoeksmethode

Voor het uilenonderzoek worden drie gerichte inventarisaties uitgevoerd. Voor het steenuil onderzoek zijn richtlijnen van het Kennisdocument Steenuil van BIJ12 (bijlage 2) en van de laatste versie van de Soortinventarisatieprotocollen Netwerk Groene Bureaus gevolgd (bijlage 5) gebruikt, voor het kerkuil onderzoek de richtlijnen van het Kennisdocument Kerkuil van BIJ12 (bijlage 3).

Voor het onderzoek naar de steenuil worden er tussen februari en half april 3 bezoeken aan de planlocatie gebracht tussen een half uur na zonsondergang en middernacht waarbij er minimaal 1 maand zit tussen het eerste en het laatste bezoek zit. Tijdens het bezoek wordt een opname van de baltsroep van de steenuil afgespeeld om de beste resultaten te behalen. Overigens kan het daadwerkelijke gebruik van het nest gebeuren van begin februari tot en met half juli. De werkelijke periode is afhankelijk van onder andere de weersomstandigheden en van het voedselaanbod.

De inventarisatie moet bij voorkeur tijdens goede weersomstandigheden en in een geschikt biotoop plaatsvinden. De beste momenten om te inventariseren zijn 's avonds en 's nachts. De kerkuil reageert niet op het afspelen van de baltsroep op een geluidsrecorder. Daarnaast moet bij voorkeur ook overdag gezocht zijn naar sporen die de aanwezigheid van een nestplek aannemelijk maken, zoals braakballen of krijtstrepen. Verder wordt er navraag gedaan bij de lokale uilenwerkgroep over de eventuele aanwezigheid van uilen en/of nestkasten voor uilen.

Inventarisatieperiode steenuil. Bron: kennisdocument steenuil

4.3.3 Veldonderzoek

Tijdens het sporenonderzoek is de locatie en met de te slopen bedrijfsgebouwen grondig onderzocht op gebruikssporen (uitwerpselen, braakballen, veren en nestplaatsen). Ook is er gezocht naar locaties van nesten, rustplaatsen, of (essentieel) functioneel leefgebied voor de steenuil, hierbij zijn tevens de bomen onderzocht op eventuele holten die kunnen dienen als verblijfplaats. Het aanvullend steenuilenonderzoek is uitgevoerd met drie observatie veldbezoeken en een veldbezoek voor sporenonderzoek.

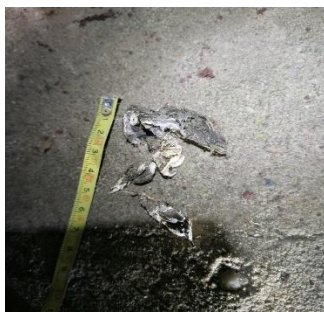
Er is gelet op nestindicatief gedrag (nestbouw, transport van voedsel), baltsgedrag en de aanwezigheid van een paartje bij een potentiële nestplaats. Tevens is gelet op foerageergedrag en aanwezigheid van rustplaatsen. Het onderzoek is uitgevoerd in de avondschemer binnen de periode van een half uur na zonsondergang tot middernacht of iets later.

In onderstaande tabel een overzicht van de data en uren van de uitgevoerde onderzoeken naar steenuilen in en rond het plangebied.

Ronde	Datum	medewerker	Tijd	Functie	Temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
Steenuil 0	19-03-2022	FW	10:00–11:00	Sporen onderzoek	8 °C	2 BFT ZW	Geen	Licht bewolkt
Steenuil 1	20-03-2022	JB	19:40-20:10	Voorkomen	7 °C	2 BFT ZW	Geen	Geen
Steenuil 2	17-04-2022	JB	21:30-22:00	Voorkomen	14 °C	2 BFT O	Geen	Geen
Steenuil 3	27-04-2022	JB + FW	21:30-22:30	Voorkomen	8 °C	2 BFT NO	geen	Helder

Tijdens het eerste onderzoek is er een baltsroep van de steenuil op verschillende locaties in het plangebied en in een straal van 250 meter rond het plangebied hardop afgespeeld. Tijdens de andere twee bezoeken is het afspelen van deze geluiden achterwege gelaten om de in de regio broedende steenuil paartjes niet te storen.

Als laatste is er ook gelet op jagende, krijsende en roestende overige soorten uilen. Het onderzoek is uitgevoerd door ecologen Jennifer Bockting en Frenk van de Wal. Daarnaast hebben alle onderzoekers tijdens het onderzoek naar vleermuizen ook gelet op het voorkomen van uilen of verse sporen van deze. Bij het eerste onderzoek op 19 maart is er een braakbal van een steenuil gevonden in de open loods. Ook waren er droge krijtsporen op de gordingen aanwezig. Er zijn tijdens de onderzoek rondes geen aanwijzingen gevonden van verse sporen van uilen. De mestsporen in de loods zijn tijdens het onderzoek niet veranderd, alleen ouder en droger geworden.

Oude braakbal van steenuil

4.3.4 Conclusie uilen

Er zijn geen verse sporen van uilen gevonden, zoals uitwerpselen, braakballen, veren en nestplaatsen tijdens de veldbezoeken. In het plangebied zijn geen bomen die als verblijfplaats kunnen dienen voor uilen en er zijn geen nestlocaties of roestplaatsen gevonden in het plangebied. Na het afspelen van de balts geluiden van een steenuil is er geen reactie waargenomen van een steenuil. Er zijn geen uilen gezien in het plangebied. Er hangen geen kasten voor uilen in het plangebied of in de directe omgeving ervan. Daarom kan er geconcludeerd worden dat het plangebied geen essentieel onderdeel is van de habitat van de steenuil. Ook zijn er geen waarnemingen gedaan van andere soorten uilen.

4.4 Vleermuizen

4.4.1 Introductie vleermuis

Uit oriënterend onderzoek bleek dat op basis van habitatkenmerken de opstallen mogelijk een functie hebben voor vleermuizen. Het nader onderzoek naar vleermuizen heeft zich vooral gericht op de te slopen bedrijfsgebouwen, terwijl het verdere plangebied en nadere omgeving ook meegenomen zijn.

In onderstaande tabel staan de in theorie eventueel te verwachten voorkomende vleermuissoorten volgens NDFF. Deze verspreidingsatlas is een naslagwerk met afbeeldingen en informatie over duizenden soorten die in de Nederlandse natuur voorkomen. De verspreidingskaarten worden gemaakt met gevalideerde gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna. (bijlage 1) De inhoud van de atlas wordt mede verzorgd door zes verenigingen en stichtingen: de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV), FLORON, het Landelijk Informatiecentrum Kranswieren (LIK) en stichting ANEMOON, stichting RAVON en de Zoogdiervereeniging. (Bijlage 1)

TABEL: eventueel te verwachten voorkomende vleermuissoorten

Soort	Beschermings-regime	Winter-verblijf	Kraam-verblijf	Zomer-verblijf	Paar-verblijf	Verblijf in gebouwen	Status*
Baardvleermuis (<i>Myotis mystacinus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	-	X	X	-	Soms	Z
Franjestaart (<i>Myotis nattereri</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	-	X	X	-	Soms	Z
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X (ook massa- winter- verblijf)	X	X	X	Vooraf	A
Gewone grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	X	X	X	Vaak	VA
Kleine dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	X	X	X	Vooraf	ZZ
Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	X	X	X	Vaak	A
Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	-	X	X	Soms	VA

* A = algemeen, VA = vrij algemeen, Z = zeldzaam, ZZ = zeer zeldzaam

In de tabel staat per soort weergegeven hoe ze het landschap gebruiken, waar verblijfplaatsen kunnen worden aangetroffen en de status van voorkomen in Nederland. Daarnaast is met een kruisje per soort aangegeven welke potenties het onderzochte plangebied en de nabije omgeving voor de desbetreffende soort heeft.

Volgens het cursusdictaat 'Vleermuizen en planologie' (Limpens et al 2017), kan in dit deel van het land daarnaast ook o.a. de kleine dwergvleermuis voorkomen. Ook deze soort is in onderstaande tabel opgenomen.

Aangezien de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied betrekking heeft op het slopen van gebouwen wordt het onderzoek uitgevoerd voor gebouw bewonende vleermuissoorten welke mogelijk in de te slopen gebouwen kunnen verblijven; de gewone dwergvleermuis, de kleine dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger.

Het plangebied ligt niet in een bosrijke omgeving. Daarnaast wordt de bebouwing regelmatig gebruikt en is het er erg tochtig waardoor het geen geschikte verblijfplaats biedt voor de gewone grootoorvleermuis. Er wordt daarom geen specifiek onderzoek verricht naar deze twee soorten, maar tijdens het onderzoek wordt er rekening gehouden met een mogelijke aanwezigheid van deze soorten.

4.4.2 Onderzoeksmethode

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Het onderzoek is uitgevoerd door te zoeken naar jagende, trekkende, en zwermende vleermuizen. En door te zoeken naar paarterritoria en verblijfplaatsen.

De echolocatie die vleermuizen uitzenden is voor ons hoorbaar gemaakt door gebruik te maken van de Batlogger M of M2 van Elekon. Ultrasonische geluiden (range 10-150 kHz) worden door deze geavanceerde detector/recorder opgenomen. De Batlogger M registreert ook de GPS coördinaten (via een geïntegreerde GPS-ontvanger) en omgevingstemperatuur op het moment van opname. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden is er een opname gemaakt op een SDHC-kaart. Met de BatExplorer Software voor Windows werden opnames eventueel ook later geanalyseerd. De opnames werden in tijd en dus in het hoorbare bereik beluisterd. De software detecteert automatisch vleermuisgeluiden en geeft deze weer waarbij de BatExplorer ondersteunende identificatie van soorten aangeeft. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaanblijfsomstandigheden en gebiedsgebruik.

Vleermuisonderzoek is behoorlijk complex, doordat de soortgroep gedurende het jaar verschillende verblijfplaatsen kent, met elk hun eigen functie. Een verblijfplaats kan gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Daarom wordt het onderzoek uitgevoerd volgens het landelijk vastgesteld protocol voor vleermuisonderzoek: Vleermuisprotocol 2021, zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdiervereeniging. Het vleermuisprotocol 2021 is een door de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) en het Netwerk Groene Bureau goedgekeurde methodiek. De protocollen hebben tot doel het belang van de functies van gebieden voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen voor de Wet natuurbescherming. Het is een hulpmiddel voor deskundige vleermuisonderzoekers en de beoordelaars van vleermuisonderzoek om te bepalen wat een juridisch redelijke onderzoeksinspanning is voor een specifieke locatie. De protocollen zijn opgesteld om het onderzoek voor de Wet natuurbescherming optimaal te laten verlopen. Wanneer de protocollen in essentie zijn gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid dat voldaan is aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. Onderzoeken die volgens deze protocollen uitgevoerd worden, kunnen in principe volstaan bij ontheffingsaanvragen en juridische procedures.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder 7 tot 12 graden Celsius zijn (afhankelijk van de soort) belemmerende factoren.

4.4.3 Veldonderzoek

De planlocatie is vijf keer bezocht (zie onderstaande tabel) door medewerkers van Brabant Eco. Tijdens deze bezoeken zijn de planlocatie en de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen.

Tijdens het onderzoek is gelet op de aanwezigheid van foeragerende, communicerende, bouncende en in/uitvliegende vleermuizen.

Om de aanwezige vleermuizen zo goed mogelijk in kaart te brengen zijn er op verschillende momenten in het jaar veldwerkrondes uitgevoerd.

De voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven. Hiervoor zijn 3 rondes uitgevoerd, waarvan 2 in de avond (ronde 1 en 2) en een ochtendronde (ronde 3).

Tijdens de nazomerrondes lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en indicaties voor winterverblijven. Hiervoor zijn er 2 rondes uitgevoerd (ronde 4 en 5).

Ronde	Datum	Ecoloog	Tijd	Functie	Temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
1.	18-05-2022	JB + KK	21:30-23:30	Kraam en zomerverblijf plaats	22 °C	2 BF N	Geen	Bewolkt
2.	09-06-2022	MG + FW	22:00-00:00	Kraam en zomerverblijf plaats	16 °C	1 BF W	Geen	Geen
3.	28-06-2022	FR + KW	03:20-05:20	Kraam en zomerverblijf plaats	12 °C	1 BF ZW	Geen	Geen
4.	20-08-2022	JB	00:00 – 02:00	Paarverblijf plaats	19 °C	1 BF ZW	Geen	Bewolkt
5.	13-09-2022	SH	21:10 – 23:10	Paarverblijf plaats	18 °C	2 BF N	Motregen 22:00-22:10	Bewolkt

Avondbezoek 18 mei 2022

De avondbezoek en in mei en juni was vooral gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen opstallen waarbij ook gekeken is naar het functionele gebruik van het plangebied. Voorafgaande aan de onderzoeken zijn de te slopen gebouwen en de rest van het plangebied nauwkeurig onderzocht op het voorkomen van sporen van verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals vetsporen en nestkeutels. Tijdens het eerste uur van het onderzoek is er door de twee onderzoekers gepost op strategische punten om uitvliegende vleermuizen te spotten. Er zijn geen sporen van verblijfplaatsen of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Er zijn tijdens het eerste anderhalf uur van het onderzoek geen waarnemingen van vleermuizen gedaan. Ongeveer anderhalf uur na aanvang van het onderzoek foerageerde er een gewone dwergvleermuis naast de woning voor de stallen 1 en 2. Wat later kwam hier een tweede gewone dwergvleermuis bij. Aan het einde van het onderzoek passeerde er een laatvlieger van zuid naar noord over de weg naast stal 4.

Avondbezoek 9 juni 2022

Aan het begin van het onderzoek is er door de onderzoekers gefocust op strategische posities om uitvliegers waar te nemen. Er zijn geen waarnemingen van uitvliegers gedaan. Er is twee keer een waarneming gedaan van een foeragerende gewone dwergvleermuis. Eenmaal om 23:00 uur nabij de woning in de voortuin en een kwartier later voor de open schuur op het achterste stuk van het perceel. Om 23:30 uur foerageerde er een laatvlieger nabij de achterste stal aan de straatzijde en om 23:56 uur een foeragerende gewone dwergvleermuis achter 1^e linker stal.

Ochtendbezoek 28 juni 2022

Het ochtendbezoek in juni is met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen in en nabij het plangebied. Dit door te focussen op zwermende, aantikkende en invliegende vleermuizen nabij de te slopen bebouwing. Ook is er gekeken naar de aanwezigheid van een foerageergebied en eventuele vliegroutes. Aansluitend aan het ochtendbezoek is het plangebied onderzocht op sporen van verblijfplaatsen van uilen en vleermuizen. Er zijn slechts twee gewone dwergvleermuizen waargenomen, passerend over het plangebied, tussen de stallen aan de noordzijde en achter de middelste stal aan de zuidzijde. Er zijn geen invliegende vleermuizen waargenomen deze ochtend.

Avondbezoek 20 augustus 2022

Het avondbezoek in augustus is met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende gewone dwergvleermuismannetjes en ruige dwergvleermuismannetjes. Mannetjes van de gewone dwergvleermuis vliegen rond in hun territorium en roepen daarbij om vrouwtjes te lokken. Mannetjes van de ruige dwergvleermuis roepen meestal vanuit een verblijfplaats. De

baltsgeluiden hebben een vrij lage frequentie (sommige mensen kunnen ze horen zonder detector), die dus vanaf een grote afstand zijn te horen. Het is daarom belangrijk dat er goed gekeken wordt naar waar de vleermuis baltsgeluiden maakt (m.b.v. een goede zaklamp en/of warmtebeeldcamera), zodat er duidelijk wordt in welke delen van gebouwen zich paarverblijfplaatsen bevinden en hoeveel territoria er aanwezig zijn in een plangebied.

Binnen het plangebied zijn een foeragerende en passerende gewone dwergvleermuis en een passerende laatvlieger waargenomen. Tegenover bij huisnummer 5 vloog bijna continue een baltsende gewone dwergvleermuis. Ook liep er een egel bij de voerbakken van de kat.

Avondbezoek 13 september 2022

Het avondbezoek in september was ook vooral gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende vleermuizen. Hierbij is gefocust op vleermuizen in de buurt van de te slopen bedrijfsgebouwen.

Het eerste uur is er foeragerende activiteit met name aan de voorkant van de planlocatie, boven de inrit, boven de weide en boven de straat. Na 22:15 uur enkel nog activiteit onder de grote bomen aan de straatzijde (voorkant). Er zijn geen baltsende vleermuizen waargenomen deze avond.

4.4.4 Gebiedsfunctie

Verblijfsplaatsen/zwermgedrag

Er zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen in het plangebied waargenomen bij de onderzoeken in de voorzomer. Er is dus geen sprake van een zomer- of kraamverblijfplaats voor vleermuizen in het plangebied. Tijdens de paarperiode (augustus-september) werden er geen baltsende gewone dwergvleermuizen in het plangebied waargenomen. Zwermgedrag is in het plangebied niet waargenomen. Op basis van de verrichte onderzoeksinspanning kan het voorkomen van verblijfplaatsen in de te slopen stallen in het plangebied voor vleermuizen worden uitgesloten.

Foerageergebied

Uit het vleermuisonderzoek blijkt dat het plangebied van geringe betekenis is voor vleermuizen. Op grond van het zeer beperkte aantal foeragerende dieren en de alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is. Nabij de te behouden woning zijn enkele waarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuizen gedaan tijdens de onderzoeken. Deze foerageerden ook over straat en bij de tegenovergelegen buurbouw. Er werden maximaal drie foeragerende gewone dwergvleermuizen aan de rand van het plangebied waargenomen.

Gezien de geringe betekenis van het plangebied als foerageergebied is geen sprake van een negatief effect op foeragerende vleermuizen. De gunstige staat van instandhouding van de vleermuizen als soort komt niet in het geding.

Vliegroutes

Essentiële vliegroutes zijn niet aanwezig in het plangebied, er zijn geen lange bomenrijen aanwezig in het plangebied die als vliegroute kunnen dienen.

Paarterritoria

Tijdens de paarronde bezoeken is er tijdens het onderzoek in augustus een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen ten zuiden van het plangebied nabij de daar staande bebouwing. Dit dier is op ruime afstand van de te slopen bedrijfsgebouwen in het plangebied gebleven. Daarom kan worden aangenomen dat de verblijfplaatsen van deze gewone dwergvleermuizen niet in de gebouwen in het plangebied aanwezig zijn en dat het plangebied niet tot het paarterritorium van deze dieren behoort.

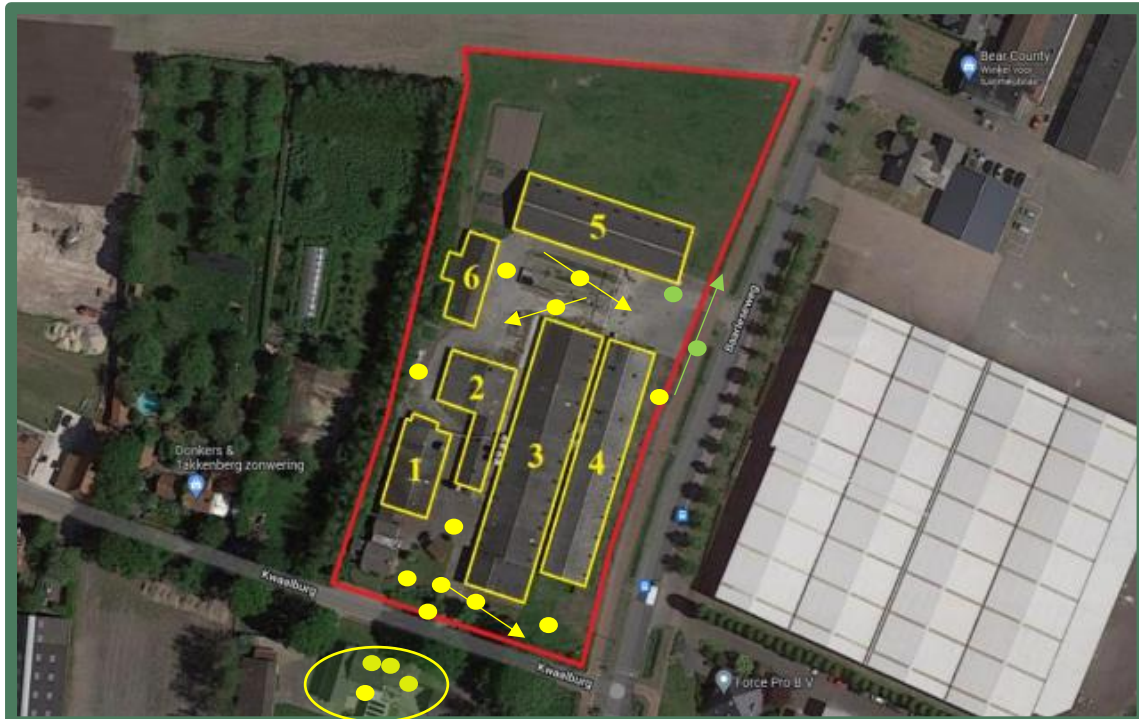
Winterverblijfplaatsen

Het plangebied is ongeschikt als massawinterverblijfplaats. De afwezigheid van zwermactiviteiten tijdens de najaar onderzoeken bevestigt dit. Indien er paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig zijn is dit vaak een indicatie dat gebouwen ook geschikt zijn als winterverblijfplaats voor een kleine groep of solitair overwinterende gewone dwergvleermuizen. Omdat er geen zomer- of paarverblijfplaatsen zijn

vastgesteld in het plangebied is het onwaarschijnlijk dat er kleine winterverblijfplaatsen van solitair overwinterende vleermuizen in de bebouwing aanwezig zijn.

4.4.5 Samenvatting en conclusies

In de gehele onderzoeksperiode zijn in en nabij het plangebied twee vleermuissoorten waargenomen, namelijk de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). De verspreiding van de vleermuizen in en nabij het plangebied is met stippen in de onderstaande figuur aangegeven, de vliegrichting met pijlen. De gewone dwergvleermuizen in geel en de laatvliegers in groen. Dit betreft alle individuen die tijdens het veldbezoek zijn waargenomen. Het is zeer aannemelijk dat hetzelfde individu tijdens meerdere rondes aanwezig was. Het onderstaande figuur kan daarom een vertekend beeld geven over het werkelijke aantal vleermuizen in het plangebied.

Waargenomen vleermuizen in het plangebied: gewone dwergvleermuis in geel, Laatvlieger in groen, ruige dwergvleermuis met blauwe stip. De vliegrichting is met een pijl aangegeven

Alle volgens de Nationale Databank Flora en Fauna eventueel voorkomende vleermuissoorten kunnen, afhankelijk van de soort, in meer of mindere mate gebouw bewonend zijn. Enkel de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn tijdens het onderzoek baltsend, foeragerend of passerend op en rond het plangebied aangetroffen.

De gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn typisch gebouw bewonende soorten. De vleermuizen gebruiken ruimten onder daken, in de spouwmuur en achter gevelbekleding als kraam-, zomer-, paar-, en overwinteringslocatie (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011).

Solitair mannetjes worden soms achter vensterluiken gevonden. In de paartijd (september-oktober) worden vergelijkbare verblijven gebruikt.

Tijdens de najaar bezoeken zijn geen lokroepen, bounce gedrag of zwermende en in/uitvliegende vleermuizen in het plangebied waargenomen. De aanwezigheid van paar- en winterverblijfplaatsen zijn derhalve uitgesloten.

Overige vleermuissoorten zijn niet waargenomen tijdens de veldbezoeken. Afwezigheid van deze soorten in en nabij het plangebied geeft aan dat het plangebied geen functionele betekenis heeft voor deze soorten.

4.5 Overige soorten

Volledigheidshalve is tijdens het onderzoek gelet op de aanwezigheid van kleine zoogdieren en nestindicatief gedrag van overige gebouw bewonende soorten zoals spreek en kauw welke mogelijk

aanwezig zijn nabij het plangebied. Er zijn diverse algemeen broedende vogels waargenomen en er is een egel gezien tijdens een van de onderzoeken naar vleermuizen.

De aanwezigheid van algemene broedende vogelsoorten als duif en merel is bijna nooit uit te sluiten omdat deze soorten in struiken en onder kleine afdakjes als een uitstekende dakrand kunnen broeden. Een negatief effect op deze soorten is echter betrekkelijk eenvoudig te voorkomen door buiten het broedseizoen te werken.

5.1 Resultaten

5.1.1 Algemeen

- Het onderzoek vond plaats van maart 2022 tot en met september 2022.
- Het gehele plangebied met daarbij alle structuren waren goed toegankelijk en visueel goed te onderzoeken.
- Het plangebied is elf keer bezocht om veldonderzoek uit te voeren.
- In het plangebied zijn een nestelende lijster en duiven waargenomen.

5.1.2 Huismussen

- De vegetatie in het zuiden van het plangebied met beukenhaag op het naastgelegen perceel en beukenbomen op het plangebied biedt beperkte schuil- en foerageermogelijkheden voor huismussen.
- Er zijn geen huismussen waargenomen in de te slopen gebouwen en er zijn in deze gebouwen ook geen nesten van huismussen aanwezig.
- De te slopen gebouwen zijn geen essentieel onderdeel van het leefgebied van de huismus. De Wet natuurbescherming wordt niet overtreden door de geplande ontwikkeling. Er is geen ontheffingsaanvraag nodig.

5.1.3 Steenuil

- Er zijn geen uilen waargenomen tijdens de veldbezoeken.
- Tijdens het sporenonderzoek zijn er ouden krijtsporen en is er een oude braakbal van een steenuil gevonden.
- Er zijn geen verse sporen van uilen gevonden tijdens de veldonderzoeken naar uilen of naar vleermuizen.
- Na het afspelen van de baltsgeluiden van een steenuil is er geen reactie waargenomen van een steenuil.
- Er zijn geen nest- of roestplaatsen aanwezig in het plangebied.
- Het plangebied is geen essentieel onderdeel is van de habitat van de steenuil. Ook zijn er geen waarnemingen gedaan van andere soorten uilen.

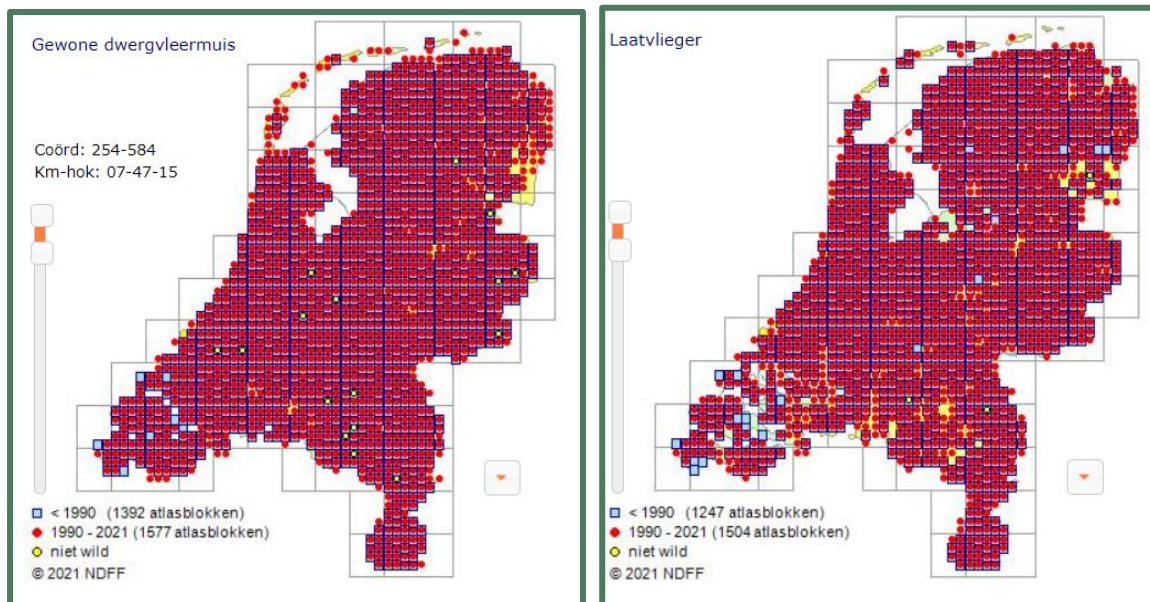
5.1.4 Vleermuizen

- Er zijn in en nabij het plangebied twee soorten vleermuizen waargenomen, de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de Laatvlieger (*Nyctalus noctula*).
- Bij inspectie van het plangebied bij daglicht zijn geen vleermuiskeutels of andere sporen gevonden die duiden op vleermuisverblijfplaatsen.
- Er zijn geen kraam- en zomerverblijfplaatsen aangetroffen in de in het plangebied staande gebouwen.
- De omgeving van het plangebied fungeert als foerageergebied voor ongeveer 2 a 3 vleermuizen.
- Er zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig in het plangebied. Bestaande lijnvormige groenstructuren waarlangs migratie- of foerageerroutes van vleermuizen zouden kunnen liggen worden niet aangetast door de voorgenomen plannen.
- Paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis of andere soorten zijn niet aangetroffen.
- Het zogenaamde najaar zwermgedrag is niet waargenomen
- De balts van de gewone dwergvleermuis of andere soorten is in augustus en september in het plangebied niet gehoord.
- De waargenomen baltsende gewone dwergvleermuis tijdens het onderzoek in augustus heeft geen binding met bebouwing in het plangebied.
- De te slopen gebouwen in het plangebied maken geen onderdeel uit van het territorium van waargenomen baltsende gewone dwergvleermuis.

5.2 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene soort. Hij kan vrijwel overal in Nederland aangetroffen worden. Ook de laatvlieger is een vrij algemeen voorkomende soort. Beide vleermuissoorten komen algemeen voor in de omgeving van het plangebied en elders in de gemeente Alphen-Chaam of de provincie Noord-Brabant.

Zie de onderstaande afbeelding voor recente verspreidingsinformatie van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger.

Verspreiding gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Bron: verspreidingsatlas.nl

De voorgenomen ontwikkelingen zullen geen invloed hebben op de in het plangebied of directe omgeving voorkomende vleermuizen. Er worden geen verblijfplaatsen aangetast en er worden geen essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied aangetast. Daarmee kan gesteld worden dat de duurzame instandhouding van de aangetroffen vleermuissoorten niet in gevaar zal komen door de geplande ontwikkeling. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het uitvoeren van de plannen is daarmee niet nodig.

Er zijn geen zomer-, kraam-, paar-, of winterverblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied. Zodoende worden er met de sloop geen verbodsartikelen overtreden van de Wet natuurbescherming en is een ontheffingsverzoek bij bevoegd gezag niet noodzakelijk.

Uit nader onderzoek naar huismussen en steenuil is gebleken dat in de te slopen gebouwen geen vaste nest- of verblijfplaats van genoemde soorten aanwezig zijn. Door de geplande werkzaamheden is er weliswaar sprake van een tijdelijke beperkte verstoring van foerageergebied voor huismussen en eventueel steenuil, maar dit heeft geen wezenlijk effect op de functionaliteit van de leefomgeving als geheel omdat er voldoende alternatieven in de directe omgeving overblijven.

De voorgenomen plannen hebben daarom geen negatief effect op onderzochte diersoorten en hebben derhalve geen overtreding van de Wet natuurbescherming tot gevolg. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming voor huismussen en steenuil is niet nodig.

Daarnaast kan de nieuwbouw natuurinclusief ontworpen en uitgevoerd worden. Dit houdt in dat er definitieve verblijfplaatsen en een geschikte leefomgeving voor gebouw bewonende soorten zoals huismussen en vleermuizen worden gerealiseerd in en om de nieuwbouw.

5.3 Aanbevelingen

- Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Er zijn onderhoudsvrije vleermuiskasten in de handel die kunnen worden

ingemetseld of die eenvoudig te bevestigen zijn aan muren. Deze positieve maatregelen zijn veelal eenvoudig en met geringe meerkosten in of bij nieuwbouw en renovaties toe te passen.

(www.checklistgroenbouwen.nl)

(www.bouwnatuurinclusief.nl)

- Kunstmatige verlichting werkt verstorend op zoogdieren en andere fauna. Werk daarom niet tussen zonsondergang en zonsopkomst. Voorkom of beperk daarnaast de toepassing van kunstlicht en de verstrooiing van licht buiten de projectlocatie. Voorkom ook het direct schijnen op wateroppervlakken of groenelementen, zoals bosschages en ruigtes.
- De zorgplicht is altijd van toepassing, op basis waarvan door iedereen voldoende zorg in acht moet worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen) te starten met werkzaamheden en het gefaseerd werken om dieren de kans te geven om te vluchten. Verder kunnen er vogels broeden in de omgeving van het plangebied. Werkzaamheden die een verstorend effect op broedende vogels veroorzaken dienen daarom plaats te vinden buiten het broedseizoen (broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli).
- Bij de aanleg van groenstructuren in het plangebied worden bij voorkeur inheems (streekeigen) groen aangeplant. Groei en bloei van deze planten en de momenten waarop rupsen, bijen of vogels sterk van hun blad, nectar en stuifmeel afhankelijk zijn, zijn op elkaar afgestemd. Dit is een belangrijk verschil met uitheemse soorten, die vaak eerder en te vroeg uitlopen/bloeien. De voorkeur gaat uit naar en bes- en nootdragende struiken zoals sporkehout (vuilboom), Gelderse roos, wilde kardinaalsmuts, lijsterbes, hondsroos, sleedoorn of hazelaar. Deze zijn ten gunste van foerageerfuncties voor vogels, maar ook kleine knaagdieren, insecten en insectenetters zoals vleermuizen zullen hiervan profiteren. Huismussen zullen schuilgelegenheid vinden in stekelige struiken zoals bijv. (groenblijvende) hulst of meidoorn. Lindebomen trekken tijdens hun relatief lange bloeitijd grote aantallen insecten aan, en dus ook eerdergenoemde insectenetters.
- Bij onvoorziene omstandigheden dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.

voorbeeld ingebouwde vleermuiskast IB VL 08 Vivara Pro

voorbeeld inbouwkast vleermuizen IB VL 10 : Vivara pro

Vooronderzoek

Quick scan Aeres Milieu AM1628 d.d. 1 februari 2022

Websites

www.brabant.nl
www.checklistgroenbouwen.nl
www.natuurmonumenten.nl
www.NDFF.nl
www.rijksoverheid.nl
www.verspreidingsatlas.nl
www.vivarapro.nl
www.wetnatuurbescherming.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Overige bronnen

Checklist vleermuisprotocol
Dietz et al., 2011
Limpens et al., 2017
Netwerk groene bureaus

Bijlagen

- Bijlage 1 is toegevoegd Flora Fauna check van NDFF.
- Bijlage 2 is toegevoegd Kennisdocument Huismus 1.0
- Bijlage 3 is toegevoegd Kennisdocumenten Steenuil, Athene noctua, 1.0